

DOĞAL BİTKİ ÖRTÜSÜ VE BİYOÇEŞİTLİLİK

Doç. Dr. Işık SEZEN
2020

Doğal Bitki Örtüsü Nedir?

Bir alanda antropojen etkiler altında kalmadan tamamen doğal etmeler ile oluşan bitki örtüsüne **Doğal Bitki Örtüsü** denir. Antropojen etkiler insanlar ve hayvanlar tarafından bitki örtüsüne yönelik tüm tahriplerdir (bitkilerin kesimi, yangınlar, otlatma vb.)

Dünyada insanların ekonomik aktivitelerinin çok yoğunluk kazanmasından sonra özellikle çevre kirliliğinin büyük ölçüde artması ile antropojen etkilerden uzak bir bitki örtüsünden bahsedilemez olmuştur. Dünyanın en tenha ve insanların bulunmadıkları yerlerde yaşayan canlıların bünyelerinde bile, çevre kirliliği nedeni ile taşınan birçok kimyasal madde birikimi saptanmıştır (Örneğin kutuplarda yaşayan penguenlerin yağ dokularında DDT birikimi gibi).

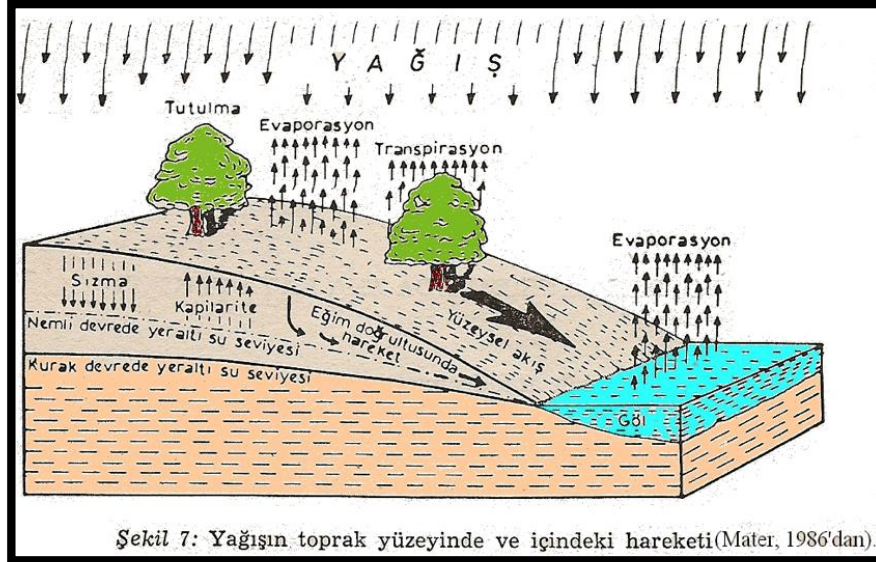
Tüm dış etkenleri ortadan kaldırdığımızda oluşabilecek ideal bitki örtüsüne ise **Potansiyel Doğal Bitki Örtüsü** denir.

Ülkemizin doğal bitki örtüsünü incelemeden önce Anadolu'nun doğal yapısını analiz etmek gerekir. Çünkü doğal bitki örtüsünün dağılışı ve değişimi ülkedeki doğal duruma doğrudan bağlıdır. Türkiye genellikle düz ovaların az görüldüğü çok engebeli bir topoğrafyaya sahiptir. Düzlükler, ancak kıyı bölgelerinde nehirlerin getirdiğı alüvyal materyal ile oluşmuştur, bunun dışında yüksek platolar ve vadi tabanları dikkate çeker. Ülkemiz tektonik olaylar sonucu çok engebeli dağlık bir yüzey şekline sahip olmuştur.

Ülkemizin %82.5'i engebelidir. Bu engebeli topoğrafik yapı biyolojik çeşitliliği artırırken, erozyon olma riskini de artırmaktadır.

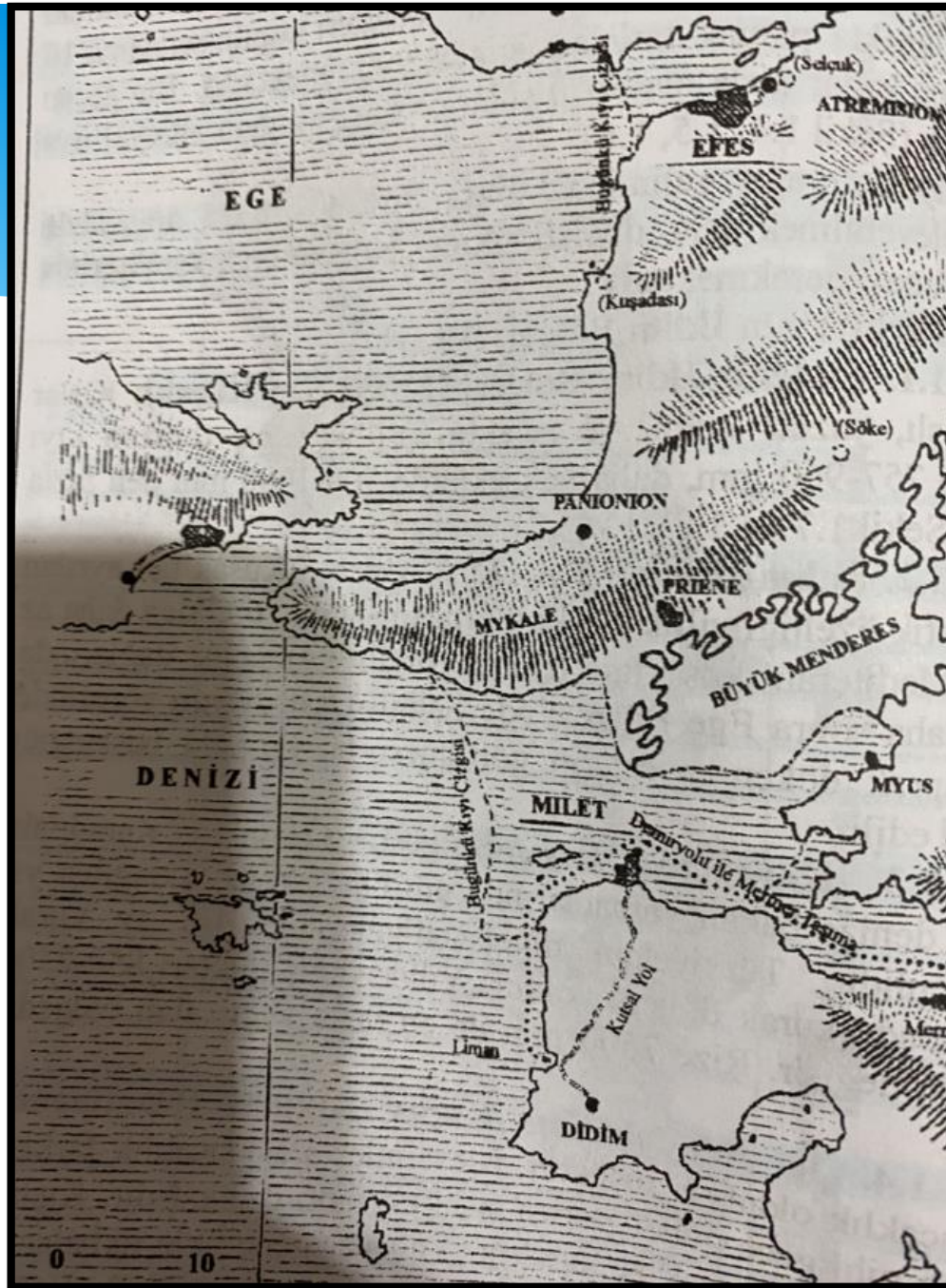

Türkiye'nin iklim özellikleri de erozyonu artırmaktadır. Karadeniz Bölgesi dışında görülen düzensiz yağış rejimi bitki örtüsü bulunmayan topraklarda yüzey akışı haline gelmekte ve toprağın işe yarayan üst tabakasını baraj göllerine, denizlere akmasına neden olmaktadır.

Ülkemizde erozyonun hangi boyutlara ulaştığını anlatmak için çarpıcı örnekler vermek mümkündür. Her yıl 20 cm kalınlığında Kıbrıs Adası'nı kaplayacak miktarda toprak üst tabakası denizlere taşınmaktadır.

Bundan 2000 yıl önce kıyı kenti olan ve ticaretini kentteki liman ile yapan antik Efes, Priene ve Milet kentleri bugün ortalama 10 km kıyıdan uzakta pamuk tarlaları içinde bulunmaktadır. Bu geçen süre içinde bu kadar fazla materyal sularla taşınıp kıyıda alüvyal ova oluşturmaktadır.

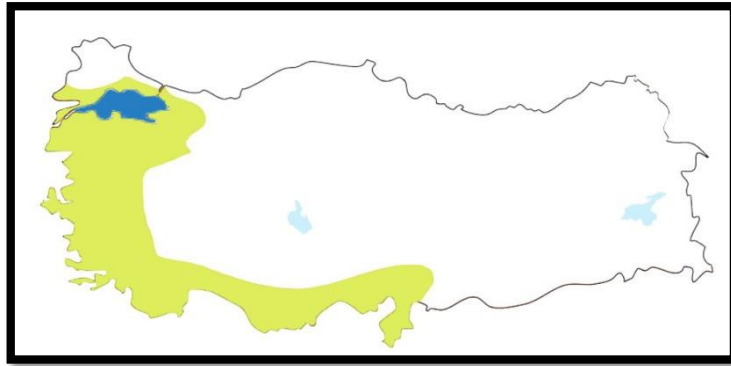

Türkiye'nin İklim Bölgeleri

- 1- Akdeniz İklim Bölgesi
- 2- Submediterranean Kuşak
- 3- Karadeniz Kıyı Bölgesi
- 4- İç Anadolu'nun Karasal İklimi
- 5- Dağ İklimi Bölgesi

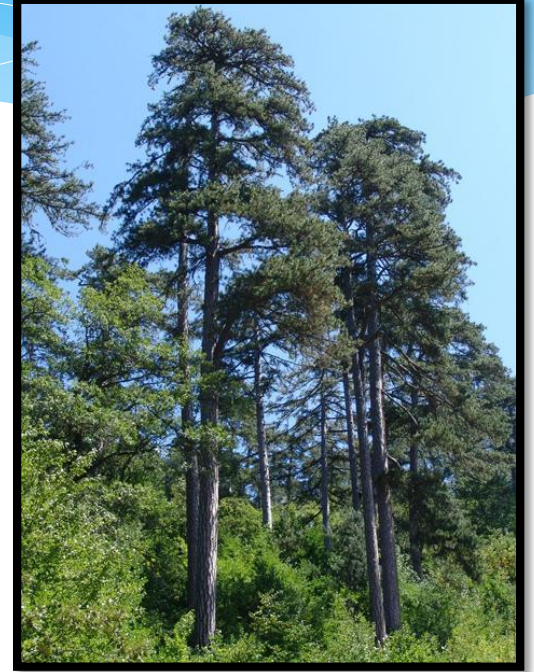
1- Akdeniz İklim Bölgesi (Mediterran Kuşak)

Kışlar ılık ve yağışlı, yazlar kurak ve sıcaktır. Yıllık yağış toplamı kıyı kesimlerinde 757-960 mm, daha yükseklerde 500-1000 mm'den fazla olmaktadır.

2- Submediterranean Kuşak

Mediterranean Kuşak'tan ayrılan en karakteristik özelliği yıllık sıcaklık ortalamasının 16 OC'den daha az olmasıdır. Mediterranean kuşaktan daha serindir. Amonos dağlarında 800 m'den daha sonra Ege Bölgesi'nde Salihli-Uşak-Afyon yöresinde görülür. Yaprak döken meşelerin görülmesi bu kuşağın başlangıcı olarak kabul edilir.

3- Karadeniz Kıyı Bölgesi

Özellikle Karadeniz dağlarının denize bakan yamaçlarında görülür. Yağışın dağılışı gün içinde düzenlidir. Türkiye'nin diğer bölgelerinde 3-6 ay kurak geçerken burada kurak dönem yoktur. Yıllık yağış miktarı 850-2500 mm arasında değişir. Rize 2500 mm ile en fazla yağış alan bölgedir.

4- İç Anadolu'nun Karasal İklimi

Sıcaklık oldukça dūşüktür. Mevsimler arası sıcaklık farkları fazla olduğu gibi gece-gündüz arası sıcaklık farkı da fazladır. Kışları sert ve soğuk, yazları sıcak ve kuraktır. Yağışlar genellikle ilkbaharda dūşer. Yıllık yağış miktarı 300-450 mm arasında değişir. Yağış, Toros Dağları'nın kuytusuna gelen yerlerde, Karapınar'da ve Tuz Gölü çevresinde yaklaşık 250 mm ile en azdır, diğer yerlerde yükselti ve bakıya bağlı olarak değişir.

5- Dağ İklimi Bölgesi

Doğu Anadolu Bölgesi'nde ve İç Anadolu'nun yüksek dağlarının bulunduğu yerlerde yaygındır. Bitki gelişimini sınırlayıcı soğuk iklim hakimdir.

Ormanların Yararları

Ormandan elde ettiğimiz hammadde ve doğrudan tükettiğimiz maddeler, yani Doğrudan Yararları'dır. Sosyal, çevresel ve diğer yollardan sağladığı Dolaylı Yararlar'dır.

Doğrudan Yararları;

- Yakacak gereksinimini karřılar
- Reęine, boya hammaddesi vb. ürünler elde edilir
- İlaç sanayide kullanılır
- Yiyecek, baharat elde edilir

Dolaylı Yararlar;

İklim ve su dengesini olumlu etkiler

Rüzgar erozyonunu önler

Karın rüzgarla savrularak birikmesini, çığ ve sel oluşumunu önler

Orman örtüsü nedeniyle toprak yüzeyinden buharlaşmanın azalması toprağın nemli kalmasını sağlar bu da tarımı olumlu etkiler

- Kurak dönemlerde bile havadaki nemin yağışa dönüşmesini sağlar
- Ağaçların dal ve gövdeleri şiddetli yağışların kinetik enerjisini düşürür

- Karın yavaş yavaş erimesi ve dolayısıyla kar suyunun derinlere geçmesini sağlar.
- Orman çevresindeki halkın kültürü üzerine etkili olur
- İş olanağı sağlar
- Ülkenin savunmasında etkilidir
- Hava ve gürültü kirliliğini önler

Hava kirliliğinin büyük boyutlara ulaştığı kent ve endüstri alanları çevresinde oluşturulan yeşil kuşak ve perdelerle mikroklimatik bir ortam sağlanır. Genellikle orman ve korulukların bulunduğu alanlar yapı kitlelerinin bulunduğu yerleşim merkezlerine oranla 3-4 OC daha serindir. Bu sıcaklık farkı nedeniyle oluşan hava çevresindeki yeşil alanlara itilir. Yeşil kuşakta hızı kesilen rüzgar içinde bulunan zararlı partiküller havadan ayrılır. Ayrıca bitkilerin özümlemesi sonucu oluşan oksijen nedeniyle bu hava oksijence zenginleştirilmiş, temizlenmiş ve serinletilmiş olarak kent veya endüstri merkezine iade edilir.

Kaynaklar

Altan, T. (2005). Doğal Bitki Örtüsü. Ç.Ü. Ziraat Fakültesi Genel Yayın No: 235.